

Mare

LEIDS UNIVERSITAIR WEEKBLAD 46STE JAARGANG — N^O 05 — 6 OKTOBER 2022

Nieuwe columnist
'Als arren verklede
corpsleden zijn
respectloos' **3**

Wel of niet gaan?

Wat is effectiever: het WK in Qatar boycotten of juist ter plekke mensenrechten agenderen?

2

Nog steeds dakloos 'We liggen inmiddels met zijn drieën in deze kamer'

6

'Samen zuipen, samen vegen' Met veegwagens, bezems en harken gaan gemeentelijke schoonmakers en vrijwilligers de afvalberg te lijf die na Leidens Ontzet overblijft. Het goede en onverwachte nieuws: er ligt steeds minder

4

8

Frontberichten Oekraïense jongeren over de oorlog

12

Postume promotie Hoe Thijmen alsnog zijn doctorsbul kreeg

‘Zijn we blij met dit WK? Nee’

Voorafgaand aan het kwalificatieduel tegen IJsland spreekt het Duitse voetbalelftal zich via hun shirts uit over de mensenrechten in Qatar, maart 2021.

Een universitair debat over het omstreden wereldkampioenschap voetbal in Qatar ging slechts over twee opties: boycotten, of juist niet, en erheen gaan om de mensenrechten te verbeteren? ‘Dit is een pijnlijk evenement, geen feest.’

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN
FOTO ANP

‘We zijn 51 dagen verwijderd van het WK voetbal in Qatar’, zegt Stefaan Van den Bogaert, vice-decaan van de faculteit Rechten. ‘Het eerste in de Arabische wereld, het eerste in de winter, en het eerste in zo’n klein land. Je zou verwachten dat het gonst van de opwindende. Maar toch is dat niet zo. In plaats daarvan gaat het over boycotts en corruptieschandalen. Over lhbt-rechten, want homoseksualiteit is er strafbaar met zeven jaar cel. Over de brute mensenrechtenschendingen van migranten, hun slechte leefomstandigheden en hun afgepakte paspoorten. En over de 6.500

arbeiders die overleden in de bouw. Wat kan eraan gedaan worden, móet er iets gedaan worden, en door wie?’ De zaal in het Haagse Wijnhavengebouw zit vol vrijdag. Het publiek dat geen stoel meer kon vinden staat langs de muren. Van den Bogaert leidt een debat tussen de panelleden die naast hem zitten: Gijs de Jong, president van de KNVB; Gert-Jan Segers, de leider van de ChristenUnie die zich al jaren verzet tegen het WK in Qatar; Petra Bolster, baas van de vakbond FNV; en rechtenhoogleraar Rick Lawson, voor de juridische duiding (zie kader). Het vijfde lid, Max Tuñón, zit in Qatar en doet mee via Teams, dus zijn hoofd is groot op de muur geprojecteerd. Of nou ja, debat: geen van de deelnemers is gelukkig met een Qatarrese wereldcup. Zelfs voetbalbondbaas De Jong niet. ‘Zijn we blij dat het WK in Qatar is? Nee. Maar is het goed om de schijnwerpers op mensenrechten te zetten? Ja.’ Hij spreekt liever niet over een debat, maar over ‘een dialoog over duurzame ontwikkeling’. Samengevat zijn er eigenlijk maar twee standpunten: boycotten, of juist niet, om rechten van arbeidsmigranten in het land te verbeteren? Het is drie tegen een, want alleen Segers gaat voor de eerste optie. ‘Dit is een pijnlijk evenement, geen feest. De KNVB, de coaches, de

spelers, zij hebben allemaal een verantwoordelijkheid. Ik vind dat onze overheid er niet aanwezig moet zijn. En ook tegen onze koninklijke familie zeg ik: ga niet.’ Andere sprekers benadrukken vooral wat er gebeurt op mensenrechtengebied. Zelfs de vakbond FNV, die tijdens de bid oproep tot een boycot en in 2016 zelfs de FIFA namens de Qatarrese arbeidsmigranten voor de rechter sleepte (wat mislukte: ‘Als FNV mogen wij de Qatarrese arbeiders niet vertegenwoordigen’, zegt Bolster). De vakbond ging – in het geheim, want vakbonden zijn er verboden – naar Qatar om met mensen te praten. ‘Zij zeggen: zet de schijnwerpers op Qatar, met vreselijke omstandigheden voor de arbeiders. 6.500 mensen zijn gestorven, dan kan je geen feest houden. Dan dans je op hun graf. Je zegt dat je niet blij bent met de beslissing. Hoe maak je dat zichtbaar?’ Max Tuñón, die inbelt via Teams, werkt in Qatar voor de International Labour Organisation. In 2017 kreeg die organisatie een kantoor in Qatar. ‘We hebben sindsdien waanzinnige vooruitgang gezien. Het is zeker niet perfect, we krijgen dagelijks nog klachten, maar er zijn een paar grote veranderingen geweest. Het Kafala-systeem (waarbij buitenlandse arbeiders zeer afhankelijk zijn van hun werkgever, red.) is niet ontmanteld, maar er zijn wel delen afgetuigd. Mensen hoeven nu geen toestemming van de werkgever meer te krijgen om een andere baan te zoeken. Daardoor is de onderhandelingspositie beter. Ook is er nu een minimumloon. En de regelgeving voor de zomer is verbreed, de zomer is hier

plaatjes die bij binnenkomst zijn uitgedeeld en dus op verschillende tafeltjes liggen. ‘Geen boycot, maar vooruitgang.’ De FIFA is ook heel anders dan tien jaar geleden, aldus De Jong. ‘Negenentwintig procent van het toenmalige bestuur is geschorst, in de gevangenis, of dood.’ ‘En terecht’, zegt Segers. ‘Maar dit WK blijft gekocht. Ik houd van voetbal, maar mensenrechten zijn belangrijker. Het is een pre-venement voor Qatar, met vreselijke omstandigheden voor de arbeiders. 6.500 mensen zijn gestorven, dan kan je geen feest houden. Dan dans je op hun graf. Je zegt dat je niet blij bent met de beslissing. Hoe maak je dat zichtbaar?’ Max Tuñón, die inbelt via Teams, werkt in Qatar voor de International Labour Organisation. In 2017 kreeg die organisatie een kantoor in Qatar. ‘We hebben sindsdien waanzinnige vooruitgang gezien. Het is zeker niet perfect, we krijgen dagelijks nog klachten, maar er zijn een paar grote veranderingen geweest. Het Kafala-systeem (waarbij buitenlandse arbeiders zeer afhankelijk zijn van hun werkgever, red.) is niet ontmanteld, maar er zijn wel delen afgetuigd. Mensen hoeven nu geen toestemming van de werkgever meer te krijgen om een andere baan te zoeken. Daardoor is de onderhandelingspositie beter. Ook is er nu een minimumloon. En de regelgeving voor de zomer is verbreed, de zomer is hier

intens heet. Van juni tot half september is al het werk van tien uur’s ochtends tot half vier’s middags verboden.’ Het is daarmee niet klaar, zegt hij. ‘We horen alsnog over werkgevers die dreigen met deportatie. Het recht op een vrije dag per week wordt ook niet overal gerespecteerd. En soms worden mensen maanden niet betaald, en dan is het onmogelijk om in een land als Qatar te overleven.’ In augustus deporteerde de Qatarrese overheid een aantal arbeiders van een bouwbedrijf die protesteerden omdat ze zeven weken geen salaris hadden ontvangen. De autoriteiten stelden dat de demonstranten ‘veiligheidsregels overtraden’. Toch denkt Tuñón dat het WK juist een ‘erfenis’ zal achterlaten van betere mensenrechten. ‘De overheid heeft verzocht dat we aanwezig blijven, we zijn niet bij de eindstreep.’ Bolster vindt dat bedrijven meer verantwoordelijkheid moeten nemen. ‘Sponsors gaan dan wel niet, maar de advertentietijd is al gekocht. Het geld is al verdiend. Ook Nederlandse bedrijven zoals Philips hoeven niet hun arbeiders te weinig te betalen of hun rechten te schenden. We moeten hen verantwoordelijk houden. ‘Als het circus weer weg is, moeten we ophouden dat die mensen er zijn. Ik ga niet kijken – het moet eerst beter.’

Ben je eenmaal in zo’n stadion medeplichtig?

‘Het is geen nieuwe discussie’, zegt hoogleraar Europees recht Rick Lawson. Hij heeft een oranje pet op, die hij naar eigen zeggen ook in 1978 droeg bij het WK in Argentinië. ‘Toen speelde zo iets ook.’

‘Qatar heeft de laatste jaren een aantal verdragen ondertekend’, aldus Lawson. ‘Ze kunnen niet schermen met dat het een binnenlandse aangelegenheid is, ze hebben juridische verplichtingen. De conventie voor rechten van migrantenwerkers hebben ze niet ondertekend, maar die van economische, sociale en culturele rechten gaat ook over eerlijk loon, vakantiedagen, en de vrijheid om het land te verlaten.’

Als jurist wil hij een andere discussie belichten: is Nederland medeplichtig als het wedstrijden speelt in een stadion waarvoor mensenrechten zijn geschonden? ‘Nederland heeft die verdragen ook ondertekend. Verplicht dat ons niet om ons op een bepaalde manier te gedragen? Om niet die wedstrijden te spelen? Nee. Dat hadden we wel geweten.’

‘Maar ik denk wel dat we een onderscheid moeten maken tussen spelen in een land waar die schendingen plaatsvinden, en spelen in het gebouw waarvoor mensenrechten zijn geschonden. Als een vluchteling bij ons aanklopt, mogen we die ook niet terugsturen als hij of zij gevaar loopt. In internationaal recht noemen we dat “aid and assist” – je bent dan medeplichtig. Is dat niet ook zo als je zo’n stadion gebruikt?’

‘Dat is voer voor discussie, maar het gaat alleen over staten. De spelers en andere instanties zijn niet gebonden aan verdragen.’

‘Wat overblijft zijn de goede zeden. Dan kan je een paar dingen doen: aandacht vragen voor de situatie, de autoriteiten oproepen de verdragen na te leven, jezelf niet te laten gebruiken voor pr, en de situatie in de gaten blijven houden als we er niet meer zijn.’

‘Of ik ga kijken? Zoals Bill Clinton zei: “I did smoke, but I didn’t inhale.” Ik ga niet kijken, maar misschien wel luisteren!’

‘Tegen onze overheid en de koninklijke familie zeg ik: ga niet’

Jezelf verkleeden als Leidse ‘ar’ kan echt niet

Rapenburg, zondagavond 2 oktober. Arm in arm met een oud-huisgenoot wurm ik me door een menigte feestvierders voor de Barrera. We zijn op weg naar ons vroegere studentenhuus, waar elk jaar op deze dag ook alle oud-bewoners zijn uitgenodigd.

De avond volgt altijd een vast ritueel: eerst eten we hutspot met klapstuk, vervolgens dragen de jongste en de oudste bewoner samen het verhaal van het Leidens Ontzet voor, en tot slot trekken we met een rugzak vol bier met z’n allen de stad in.

Het klapstuk is niet altijd even gaar, de vertelling is nooit helemaal historisch accuraat, het zelf meegebrachte bier is lauw en bovendien verboden, maar ik vind het elk jaar weer genieten. Ik hou van dat huis, ik hou van de traditie, ik kan er niks aan doen.

Onderweg passeren mijn oud-huisgenoot en ik groepen jonge mannen in voetbalshirts met gouden kettingen om hun nek, en jonge vrouwen gehuld in panterprint met een dikke laag make-up op hun gezicht. Ook zij zijn duidelijk in de feeststemming. Als je niet beter zou weten, zou je misschien denken dat het ‘echte Leienaren’ zijn: jongens en meisjes die (anders dan de meeste studenten) in deze stad zijn geboren en getogen, en vanavond (net als de meeste studenten) de bloemetjes eens flink buiten gaan zetten.

Maar ik weet wel beter. Ik zie het aan de net iets te laag hangende trainingsbroeken, aan de net iets te hoog opgetrokken strings. Dit zijn geen inheemse Leidenaren, dit zijn corpsleden die zich hebben verkleed als ‘Leidse ar’. Ook traditie.

Voor lezers die niet bekend zijn met het studentenjargon: ‘ar’, dat is een afko voor ‘arbeider’ (en ‘afko’, dat is een afko voor ‘afkorting’). In principe kan het woord verwijzen naar iedere inwoner van Leiden die niet studeert – of die inwoner nu arbeidt of niet, dat doet er eigenlijk niet toe. In de praktijk wordt de term vooral gebruikt voor mensen die, blijkens hun verschijning of gedrag, duidelijk niet tot de universitair geschoolde klasse behoren.

Ook ik moet dat woord ooit voor het eerst gehoord hebben, toen ik begon met studeren. Volgens mij had ik er destijds niet bijster veel gedachten bij. Net zoals ik ooit niet bijster veel gedachten had bij de figuur van Zwarte Piet, bij het feit dat ‘homo’ als scheldwoord werd gebruikt, en bij Jan-Peter Balkenendes opmerking ‘u kijkt zo lief’ tegen Mariëlle Tweebekke tijdens het nationale lijsttrekkersdebat van 2010.

Sinds die tijd is er veel veranderd. Niet alleen in mijn hoofd, maar ook in de studentenwereld. Op een themafeestje kom je niet meer weg met ‘blackface’, naar een datediner kun je prima een schaarrel van hetzelfde geslacht meemenen, en vrouwen hebben net zo veel kans om voorzitter van hun studentenvereniging te worden als mannen.

Dat wil zeker niet zeggen dat discriminatie van etnische minderheden, homo’s, en vrouwen onder studenten niet meer voorkomt. Zo veel maakt een aantal weinig fraaie voorvallen in de niet zo verre geschiedenis wel duidelijk – ik noem het ‘nazikamer-incident’, het ‘Hitlergroet-op-gaybrapad-incident’, en recent natuurlijk nog het veelbesproken ‘sperma-emmer-incident’.

Maar toch: de vrijwel unanieme verontwaardiging waarmee er op dit soort voorvallen wordt gereageerd, ook vanuit de studentengemeenschap zelf, suggereert toch het bestaan van een breed gedeeld idee dat er voor racisme, homofobie, en seksisme geen plek zou mogen zijn in de studentenwereld. Dat zit anders als het gaat om een fenomeen dat we als ‘klassisme’ zouden kunnen aanduiden, waarbij mensen als minderwaardig worden behandeld op basis van hun ‘lagere’ sociaaleconomische status, opleiding, of cultuur. Waar de bovengenoemde incidenten elk gevolgd werden door expliciete afkeuring vanuit de academische gemeenschap, nederige excuses van de betrokken studenten, en strenge repercuties van hun verenigingen, kraait er geen haan naar wanneer honderden Minervanen jaar na jaar op 2 oktober uitgedost als ‘ar’ door de Leidse straten trekken.

En dat terwijl het hier toch duidelijk gaat om een respectloze stereotypering van een bepaalde groep stadsgenoten; een denigrerend signaal aan een zekere categorie mede-Leidenaren – met wie studenten misschien juist tijdens het 3 oktoberfeest eens een beetje zouden kunnen verbroederen. Maar het gaat niet alleen om wat de verkleedpartij uitstraalt naar de mensen met wie studenten de stad delen, het gaat ook om de boodschap die de gekostumeerden afgeven aan de eigen kliek: wij zijn beter dan degenen die zich écht zo kleden. Stel je voor dat je eerstejaars bent bij het corps en, in tegenstelling tot de meeste van je verenigingsgenoten, zelf uit een ‘arbeidend’ milieu komt. Ik denk dat je geen leuke avond hebt – en familieleden die je Instagramstory bekijken ook niet.

Begrijp me niet verkeerd, ik ben groot liefhebber van de studentencultuur in het algemeen, en de Leidse in het bijzonder. Ik hou van de tradities, de clubjes, de humor, het spel, het idee dat alles kan. Ik vind het mooi als studenten de grenzen opzoeken, die soms zelfs overschrijden, opdat ze er samen van leren. Erachter komen dat toch niet alles kan. Dat een ‘nazikamer’ niet kan, dat ‘sperma-emmer’ niet kan. Dat jezelf verkleeden als Leidse ‘ar’ niet kan.

Proef: korter en ‘slimmer’ collegejaar

Minister Robbert Dijkgraaf van Onderwijs trekt 10 miljoen euro uit om te experimenteren met een korter collegejaar. Hij heeft alle universiteiten en een paar hogescholen uitgenodigd om mee te doen aan een pilot met minder tentamens en collegeweken.

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN

Dinsdag stuurde de minister het voorstel voor een ‘slimmer collegejaar’ naar de Tweede Kamer. Aanleiding is een rapport van De Jonge Akademie uit 2021, waarin de onderzoekers pleitten voor een korter jaar, omdat het Nederlandse collegejaar gemiddeld negen weken langer duurt dan bij vergelijkbare universiteiten in de Europese Unie. Dat zou de werkdruk bij personeel verhogen en studenten stress geven.

Dat rapport is het afgelopen halfjaar uitgewerkt tot ‘concrete pilots’, schrijft de minister. Hij trekt 10 miljoen euro uit voor het project: 75 duizend euro per pilot per jaar, voor een periode van vier jaar. Het geld komt uit het studievoorschot, oftewel het leentstelsel. Hij heeft alle universiteiten, plus de Saxion Hogeschool en de Hanzehogeschool in Groningen, uitgenodigd om deel te nemen.

Het doel is het aantal tentamens en collegeweken ‘op verantwoorde wijze’ te verminderen, zodat wetenschappers meer tijd overhouden om onderzoek te doen, en studenten om naast hun studie dingen te ondernemen. Ook moet een ‘curriculum met gebalanceerde studielast’ ruimte vrijmaken voor ‘be-zinning en ontspanning’, schrijft de minister, ‘wat ook ten goede komt van de onderwijsprestaties en ervaringen van studenten.’

Het is dus niet de bedoeling dat dezelfde hoeveelheid contacturen in minder weken wordt gestopt, benadrukt hij. De onderwijskwaliteit mag er ook niet onder lijden. De pilots richten zich onder andere op het ‘ombouwen van curricula’, ‘waardering van online contact’, ‘aanpassen van toetsing (svormen)’ en ‘herkansingsweken’, en ‘slimmer roosteren’.

Het experiment moet lopen van 2023 tot 2026, en wordt gemonitord door de Universiteit van Amsterdam en de Erasmus Universiteit. Na twee jaar kijkt de minister wat het oplevert. Het Leidse college van bestuur heeft nog geen tijd gehad om het voorstel te bespreken, meldt de woordvoerder.

Meer docenten, minder werkdruk

De universiteiten en universitair medische centra ontvangen nog dit jaar 60 miljoen euro extra van het ministerie van Onderwijs. Het geld is onder andere bedoeld om meer docenten aan te trekken om zo de torenhoge werkdruk wat te verlichten.

In het voorjaar van 2023 komt er nog 140 miljoen euro bij van deze zogeheten sectorplannen. Dit geld is bedoeld voor sociale, geestes-, bèta-, technische en medische wetenschappen. Maar door samen te werken met andere Leidse faculteiten gaat er bijvoorbeeld ook geld naar Rechten.

‘Om de meest urgente knelpunten voor het hoger onderwijs zo snel mogelijk te adresseren is er voor gekozen om vanaf 2022 al 60 miljoen euro beschikbaar te stellen’, schrijft hoger onderwijsminister Robert Dijkgraaf over de eerste investering. De Leidse faculteiten FGGA en Sociale Wetenschappen halen in 2022 bijna 1,3 miljoen binnen met hun plannen. Geesteswetenschappen en Archeologie verdelen bijna 1,5 miljoen euro. Het LUMC ontvangt dit jaar 1,3 miljoen euro. Ook de opleidingen biologie en farmaceutische wetenschappen kunnen rekenen op ruim 1,1 miljoen euro.

Verder is 335.000 euro beschikbaar voor onderzoek naar duurzaamheid. Dan is er nog een potje ‘Sectorplan dwarsdoorsnijdend thema’, dat levert vier Leidse faculteiten alvast ruim vier ton op in 2022. **vb**

Terwijl de laatste feestgangers van Leidens Ontzet maandagnacht nog door de stad zwalkten, begon de grote schoonmaak. ‘Iedereen zit samen te zuipen, waarom niet samen opruimen?’

DOOR EMIEL BEINEMA
FOTO SIMONE BOTH

In een paar uur is de hele bende weggeveegd

Het is vier oktober, een uur’s nachts, Leidens Ontzet is voorbij. Op de hoek van de Beestenmarkt slurpt een puber het laatste bodempje bier uit zijn pitcher en laat die vervolgens op de grond vallen. Twintig meter verderop keren twee medewerkers van een worstenkraam een enorme braadpan om, niet in maar náást de prullenbakken over een hoop afval en opgestapelde oude dozen. Vetresten en afwaswater stromen over straat.

Terwijl de kermis krimpt, lijkt de berg met troep te groeien. Onder elke vertrekkende vrachtwagen verschijnen nieuwe blikjes, resten plastic en glasscherven. Het is nauwelijks te geloven, maar dankzij de afdeling Stedelijk Beheer van de gemeente Leiden ziet over een paar uur niet iemand meer wat zich hier de afgelopen dagen heeft afgespeeld.

Normaal gesproken is het om half vier ’s nachts uitgestorven op hun hoofdkwartier in de Zeeheldenbuurt, maar nu lopen er steeds meer mensen de kantine binnen. Vaste medewerkers, maar speciaal voor vannacht zijn ook vrijwilligers van andere afdelingen opgetrommeld – inclusief lokale politici. ‘Je krijgt een bladblazer of hark’, instrueert unitleider Aad Benschop zijn in oranje outfits gestoken medewerkers. ‘Daarmee kun je het afval van de moeilijk te bereiken plekken weghalen en neerleggen voor de veegmachines. Zo proberen we onze tijd vol te maken tot een uur of zeven.’

Benschop tempert de verwachtingen. ‘Het is een stuk minder afval dan vroeger. Waar de veegwagens vroeger zes, zeven vrachten weghaalden op een ochtend, doen ze er nu maar twee. Als je hier kwam om echt te hopen: dat is het niet meer.’

Het is mooi werk, zegt machinist Herman Bijl terwijl hij rond kwart over vier zijn veegwagen over het Levendaal stuurt. ‘Kijk, vegen is vegen, maar de stad is elke dag weer anders.’ Ook het contact met de bewoners vindt hij leuk. ‘Zeker nu er veel bladeren vallen bedanken mensen me vaak. Of ze komen naar buiten om gauw hun stoepje nog te vegen. Ik zie dan in mijn spiegel dat ze dat achter me doen, en dan keer ik altijd nog even om.’ Een half uurtje later staat beheermedewerker Abdullah Cakmak op de Nieuwe Beestenmarkt. ‘Wat een bende, hè? En we zijn al drie dagen bezig. Ik werk hier al 37 jaar en het is elk jaar hetzelfde.’ Toch ziet ook hij dat dat de hoeveelheid afval daalt. ‘Vroeger hadden we heel veel plastic bekertjes, dus de vervuiling wordt steeds minder. Daar ben ik heel blij mee. Maar de stad vervuilen is ook traditie natuurlijk. Dat is cultuur,

‘De stad vervuilen is natuurlijk ook traditie’

dat kun je niet veranderen. Maar ik kan je garanderen: morgen herken je de stad niet meer.’ Naast een leeg podium staat Ashley North met een hark in zijn handen. De wethouder Klimaat, Mobiliteit en Financiën probeert glas en lege blikjes onder omgevallen fietsen vandaan te halen, en deelt zijn ervaring met collega-wethouder Yvonne Van Delft: ‘Dit is dus waar beheerders in de wijken vaak tegenaan lopen. Mensen klagen dan dat er nog vuil ligt, maar je krijgt het er bijna niet onder vandaan.’ Hij krijgt onverwachts hulp. Een wankel pas-sant pakt North’s gereedschap uit zijn handen en slaat aan het harken. ‘Ik liep langs en dacht: iedereen zit samen te zuipen – ik ook hoor – maar waarom niet even helpen?’, legt deze Michael uit. ‘Het zou veel beter zijn als we ook samen opruimen!’ Na een uurtje samen harken – grinniken-

de collega’s hebben inmiddels een extra hark geregeld – houdt Michael het voor gezien. Toon Keijzer, manager sportaccommodaties, merkt op wat voor verbetering dat is ten opzichte van vroeger: ‘Ik hoor ook bij de mensen die nog in de plastic tijd meegeholpen heeft, maar nu moeten we af en toe een prulletje van elkaar weg zien te kappen om voldoende werk te houden. Het is echt een wereld van verschil, ik schat dat er nog maar een kwart van de vervuiling is van toen.’ Gelukkig is het zeven uur: tijd om terug te keren naar de Zeeheldenbuurt. Terwijl het langzaam licht wordt, staat daar een ontbijt klaar: behalve broodjes en sap zijn er ook warme gehaktballen. Voor sommigen een welkom moment om even bij te komen. Nog even, dan moeten ze aan hun normale werk beginnen.

Volle blikjes uit de gracht vissen (en de Leidse Paling)

‘Hier’, roept Liselotte Rambonnet (31, PhD biologie) terwijl ze op het Rapenburg dobert. ‘Een verse fiets!’ Ze pakt een touw met een grote haak eraan terwijl Pieter Lange (36, ICT’er) naar de kade stuurt. Voor de deur van Augustinus springt Rambonnet aan wal. Met de haak takelt ze de fiets omhoog en parkeert hem in een fietsenrek.

Oude barrels laat ze liggen, zegt ze. ‘Want daar groeien allemaal mosselen en sponzen op. Maar verse fietsen halen we eruit.’ Lange: ‘In een slechte week vinden we er zo zes of zeven. Vooral hier, in het Rapenburg.’

Het is drie oktober. Maar terwijl de Grote Optocht door de straten trekt, kanoën acht vrijwilligers van De Grachtwacht met een afvalgreep en vuilniszak door de binnenstad om de grachten schoon te maken. Om alle volle afvalzakken te kunnen vervoeren vaart hun elektrische bootje ook mee.

‘Dit is begonnen met een opiniestuk in *Mare*, legt Rambonnet uit. ‘Auke-Florian (Hiemstra, red.) en ik waren een stukje gaan varen, toevallig in de week na 3 oktober. We vonden toen op achthonderd meter gracht duizend plastic bekertjes. Wij hadden tijdens Leidens Ontzet ook gewoon een biertje gedronken, maar zelfs als biologen hadden we niet door dat al dat plastic een probleem zou zijn. Toen zijn we actie gaan voeren voor statiegeldbekers, net zolang tot die er kwamen.’

Nu liggen er vooral veel blikjes in de grachten, ook volle. Daar heeft het team er inmiddels al heel veel van verzameld. Om er vanaf te komen houden ze soms borrels voor de vrijwilligers. ‘Inmiddels kan ik op afstand zien of een blikje nog dicht is’, zegt Lange. ‘Dan drijven ze op een heel typische manier.’

Maar de vrijwilligers vinden veel meer, zegt Lange. ‘Een vondst staat in mijn geheugen gegrift. Dat was een pop waarvan alleen de tenen boven water drevén. Dan schrik je je rot.’ Rambonnet: ‘We vinden ook veel condooms. Gisteren op twee oktober ook weer twee of drie.’ Lang: ‘En de Leidse Paling’. Rambonnet: ‘Zo noemen we de dubbele dildo die we een keer hebben gevonden, ja.’

‘Who the fuck verzint het om nu te gaan kanoën?’ klinkt het opeens. De zanger van coverband De Deik moet vanaf het podium bij het Stadsbrouwhuis zijn verbazing kwijt over de voorbijvarende groep.

Maar de vrijwilligers weten het wel: ‘Het geeft elke keer weer veel voldoening hoe schoon we de gracht achterlaten’, aldus Rambonnet. ‘Maar helaas is het volgende week weer net zo vies.’ Lange: ‘Je kunt er aardig fanatiek van worden. Dat zijn de meesten ook.’

Eenmaal terug op de kade is het eindelijk tijd om de thermoskan haverchocolmelk aan te breken én om de vangst te analyseren (‘zodat we de bron kunnen aanpakken’): een verkeersbord, een clubjas, 74 statiegeldbekers en 497 blikjes, waarvan zes vol. Dat zijn er minder dan de 617 blikjes die ze een dag eerder hebben opgevisst. Rambonnet: ‘Maar dit is dus nieuw afval sinds gisteren.’ Lange: ‘Dit drie-oktoberweekend zitten we nu al boven de 1000.’

Nog steeds niks

Drie keer verhuizen in een jaar, logeren bij vrienden, studie verwaarlozen om zoeksites af te struinen en dan nóg niets vinden. Een maand geleden spraken we drie studenten over hun hopeloze zoektocht naar een kamer. Hoe is het nu met ze?

DOOR SUSAN WICHGERS

Foto Niels Vinck

We liggen hier nu met zijn drieën

Leon Darius Rahimi (25, statistical science) slaapt bij een vriend op zijn kamer in een studentenhuus in Uilenstede, Amstelveen.

'Ik zoek nog steeds veel, maar het heeft me tot nu toe niks opgeleverd. Wel ben ik gestopt met kijken naar Kamernet en dat soort websites. Ik focus me nu op Facebookgroepen en op het maken van nieuwe vrienden. Hopelijk vind ik op die manier een kamer. Reageren op advertenties had zo weinig zin, en het kost ook nog geld. Dat heb ik dus maar opgegeven.
'Op dit moment logeer ik nog steeds bij een vriend. Er is zelfs nog een vriend bij gekomen, dus nu slapen we met z'n drieën in een kamer. Ik heb niks te klagen, ik houd van mijn leven hier. We hebben een goede band samen.
'Het is natuurlijk niet normaal, met zijn drieën in een kleine kamer, maar ik ben gewend om veel te delen, voor mij is het makkelijk. We zijn allemaal *easy going*, hebben dezelfde interesses en we respecteren elkaar. Vorige week had ik een tenta-

men en gingen we allemaal om 11 uur slapen.
'Met de andere mensen in huis kan ik ook goed overweg. Omdat ik hier mag wonen van ze en iets terug wil doen, maak ik de gemeenschappelijke ruimtes schoon. Ik zou het ook begrijpen als iemand het irritant vindt dat ik hier woon, maar volgens mij valt dat wel mee. Iedereen begrijpt hoe moeilijk het is.
'Het studeren gaat prima. Ik ga wel naar de UB voor een goede studieplek, want hier studeren wordt lastig. Ik probeer te waarderen wat ik heb, het zou zoveel erger kunnen zijn. Maar soms zijn er wel momenten waarop ik denk: wat ga ik volgend jaar doen? Misschien kan ik hier nog een paar maanden wonen, maar mijn vriend moet hier op een gegeven moment ook uit, want deze kamers zijn alleen voor eerstejaars. Dat baart me wel zorgen.'

Ik vertel iedereen dat ik op zoek ben

Paula van Byern (20, psychologie) woont tijdelijk in de studentenflat aan het Hildebrandpad, de zogeheten Zwarte Dozen: haar derde woning in één jaar tijd. In januari moet ze er weer uit.

Foto Taco van der Eb

'Heel even dacht ik dat ik iets gevonden had voor in januari, want een vriend van mij verhuisde. Ik had contact gelegd met de huisbaas, maar twee anderen waren me helaas voor, en de huisbaas bleek voorkeur te hebben voor Nederlandse mensen.
'Ik heb uiteindelijk niks meer gehoord, maar ik had al weinig hoop: het was té perfect geweest. Het was een mooie plek en een heel goede vriend woonde ernaast.
'Laatst hoorde ik van een vriendin die ik net heb ontmoet dat haar huisgenoot in december ver-

huist, maar iemand die zij al langer kent, is nog dringender op zoek dan ik. Zij zit nu in onderhuur in een verenigingshuus waar ze niet in de keuken mag tussen zes en acht uur 's avonds. Dus ik zou het ook begrijpen als zij erin gaat.
'Ik heb gelukkig nog wat tijd om te zoeken, dus ik ben er niet heel actief mee bezig. Wel probeer ik iedereen die ik ken te vertellen dat ik op zoek ben. Ik vraag veel rond en misschien doe ik binnenkort weer eens een oproepje op Insta, maar ik heb niet zoveel stress. Voor nu ben ik heel blij dat ik hier woon.'

Uit gewoonte bleef ik kamers checken

Tessa van der Ent (24, natuurkunde) slaapt al een aantal maanden in het kantoortje van vrienden. Twee weken geleden vond ze na lang zoeken een woning.

Foto Taco van der Eb

'Het gaat goed met mij: ik heb eindelijk iets gevonden, een klein appartementje van 25 vierkante meter aan de Hoge Rijndijk. Het valt net binnen de huurtoeslaggrens, dus het valt mee hoe duur het is. Ik kan er wel maar een jaar blijven, dus daarna begint het allemaal weer opnieuw. De huisbaas wil het huis dan namelijk verbouwen. Tegen die tijd ben ik hopelijk bijna afgestudeerd en kan ik wat meer huur betalen.
'Het is echt heel fijn dat ik nu iets heb. Op een gegeven moment kreeg ik meer bezichtigingen, elk kwartier checkte ik mijn mail. Ik was ook niet zo kritisch meer, dus dat ik hier maar een jaar kon blijven, kon me niet schelen. Door dat constant checken van mijn mail was ik heel snel afgeleid van mijn studie. Het was zo erg dat ik zelfs nadat ik hoorde dat ik dit huis kreeg nog steeds checkte, uit gewoonte.
'De eerste maand van mijn studie heb ik daardoor niet zo goed aan mijn onderzoek kunnen zitten, maar dat ben ik nu aan het oppakken. Het zou kunnen dat ik alsnog vertraging oploopt, maar het zal niet heel veel zijn. Op 1 november kan ik in mijn nieuwe huis, dus ik moet nog even wachten, maar ik voel me al een stuk minder bezwaard om hier te logeren. Er zit nu een einde aan.'

'Een student woont nu in een verenigingshuus waar ze tussen zes en acht niet in de keuken mag'

Het gevaar is er altijd

Over de auteur

De Oekraïense Olexandra Sulymenko (25) was voor de oorlog journalist bij een ochtendprogramma en woonde in Kyiv. Ze vluchtte in maart naar Khmelnytskyi, een stad in het westen van Oekraïne. In april keerde ze alweer terug naar Kyiv waar ze werkt als freelance journalist. Voor *Mare* schrijft ze over het leven van jongeren in Oekraïne.

Aan het begin van de oorlog vertelden jonge Oekraïners over hoe hun bestaan overhoop werd gegooid. Sommigen zijn gevlucht, anderen blijven vechten. 'Juist nu wil ik moeder worden.'

DOOR OLEXANDRA SULYMENKO

Natasha wilde haar moederschap niet langer uitstellen

Een half jaar geleden ontvluchtten Natasha Berezii (27) en haar man de oorlog. Ze vluchtten van Kyiv naar Ivano-Frankivsk, in West-Oekraïne. Daar hielp het stel mee in het zogenaamde 'culinaire bataljon': elke dag maakten ze eten klaar dat naar de militairen werd gebracht of aan vluchtelingen werd gegeven. Inmiddels zijn ze teruggekeerd naar hun geboortestad Kyiv waar ze zich voorbereiden op de komst van hun dochter: Berezii is zes maanden zwanger. 'Veel mensen vragen of ik niet bang ben om moeder te worden tijdens de oorlog. Maar nee, integendeel. Wij wilden al heel lang ouders worden, maar stelden het altijd uit: dat is iets "voor later". We dachten dat we nog wat meer moesten werken. 'Door de oorlog veranderde dit: we verloren allebei onze baan. We verloren vrede en stabiliteit en hebben geleerd om met deze nieuwe realiteit te leven. En het belangrijkste was dat we ons re-

aliseerden dat het geen zin heeft om je leven en je dromen tot later uit te stellen. Want dan komt het er misschien niet meer van.' Voor de oorlog werkte Berezii als journalist voor de televisie. Het is haar niet gelukt een nieuwe baan te vinden, maar ze onderzoekt mogelijkheden om als docent journalistiek te gaan werken. Ondertussen volgt ze cursussen voor aanstaande moeders en richt ze de kinderkamer in. 'Het nieuws heeft gevolgen voor mij en mijn ongeboren kind. En hoewel ze zeggen dat het schadelijk is om je tijdens een zwangerschap veel zorgen te maken, is het belangrijk om op de hoogte te blijven van de gebeurtenissen.' Haar ouders wonen in een bezette stad in de provincie Cherson. 'Ik mis ze heel erg, ik maak me zorgen om hen. Mijn grootste droom is dat de oorlog voorbij is en mijn ouders vrijkomen uit de bezetting. En ik droom ervan dat ze na de geboorte hun kleindochter zullen zien.'

Max werd geraakt door een granaatscherf

Max Tokarev (26) vecht al vanaf 2019 aan het front en is sinds het begin van de oorlog niet meer thuis geweest. Hij is inmiddels benoemd tot commandant van zijn afdeling, die is gestationeerd aan de frontlinie in de Donbas. Zijn verloofde woont nog in Kyiv. Het afgelopen half jaar is er veel gebeurd in zijn leven. Onlangs liep hij zijn eerste verwonding op.

'Een groep Russen kwam naar onze positie en er ontstond een gevecht. We hebben er een aantal gedood. Als reactie daarop besloten we ons, en ik raakte gewond door granaatscherven. Maar het is niets ernstigs.' Tokarev is al hersteld en weer aan het vechten. Toch hoopt hij op een korte vakantie om zijn familie en verloofde te zien en wat tijd thuis door te brengen.

Margarita verkeert elke dag in levensgevaar

Toen de oorlog uitbrak, vroegen de ouders van Margarita Rivchachenko (25) of ze naar het buitenland wilde vluchten. In plaats daarvan ging ze naar het militaire registratie- en rekruteringsbureau en sloot zich aan bij de territoriale verdediging van de stad Kyiv. Ze werkte als arts en medisch instructeur, maar is sinds juli aangesteld als persvoorlichter in de regio Charkov, waar ze is geboren. Daar wordt nog

steeds regelmatig geschoten en tot voor kort vonden er gevechten plaats. Bijna elke dag verkeert ze in levensgevaar. 'Op mijn derde dag kwam ik al terecht in een vuurgevecht. Ik zat middenin ontploffingen van clusterbommen, raketten en helikopters. Uiteindelijk ging ik naar de grey zone, een soort niemandsland, waar ik kon werken. Maar het gevaar is er altijd.'

Liza vluchtte naar Duitsland

Liza Fateeva (19) vertelde vorige keer hoe ze met haar familie het bombardement op het theater in Marioepol overleefde, waar op dat moment meer dan 700 burgers ondergedoken zaten. Tientallen mensen stierven die dag. Het precieze aantal is niet bekend: Marioepol staat momenteel onder Russische bezetting en de nieuwe regering zwijgt over het aantal slachtoffers. Fateeva en haar familie vertrokken onmiddellijk na de aanval naar Berdyansk en van daaruit gingen ze naar de door Oekraïne gecontroleerde gebieden. Ze vertelt dat het het moeilijkste moment uit haar leven was.

'We stapten in een konvoi van bussen, die de bezetters een dag in de file hielden. We vroegen om water, de Russen brachten water in blikken benzine. Het was onmogelijk om het te drinken.' Fateeva voelde zich pas weer op haar gemak toen ze weer in door Oekraïne gecontroleerde gebieden aankwam. Daarna besloot ze samen met

haar moeder naar Duitsland te gaan. Nu woont ze in het Duitse Seligenstadt. Ze kreeg een verblijfsvergunning, werkt in een elektronicafabriek en reisde onlangs naar Oekraïne om toegelaten te worden tot een universiteit.

'Ik studeer op afstand aan de Rivne State Humanitarian University, aan de theaterfaculteit. Ik zou graag nog een jaar in Duitsland willen werken om financieel wat meer zekerheid te creëren voor de toekomst, want nu heb ik niets. En ik hoop echt dat ik dan voorgoed kan terugkeren naar Oekraïne.'

Een paar maanden geleden kwam een deel van haar oude amateurtheaterclub bijeen in Duitsland. 'De directeur van ons theater zit hier nu ook. We verzamelden hier met iedereen die kon komen. Mensen kwamen uit Tsjechië, uit Finland. En we speelden een optreden dat we al voor de oorlog in Oekraïne hadden ingestudeerd, dat was heel vet.'

Artem koopt drones, uniformen en medicijnen

Vanaf de eerste dagen na de invasie begon Artem Datochnyi (26) samen met zijn vrienden mensen uit oorlogsgebieden te evacueren. Ook bezorgden ze voedsel en medicijnen en hielpen militairen. Tegenwoordig is hij de oprichter van de vrijwilligersorganisatie OSA help. In de afgelopen drie maanden hebben ze al vijftigduizend euro opgehaald, waarvan ze drie auto's, twee drones, uniformen en medicijnen voor het leger hebben gekocht.

'Al mijn tijd gaat naar het leiden van de orga-

nisatie. In dit stadium helpen we vooral het leger, maar we schakelen ook humanitaire hulp in en we organiseren liefdadigheidsconcerten. Het is wel moeilijker geworden. We merken dat de bereidheid tot financiële hulp van mensen nu veel minder is.'

Zelf levert Datochnyi ook hulp: hij brengt auto's naar het leger en reist naar oorlogsgebieden. Als de oorlog voorbij is, wil hij naar de bergen om te ontspannen. Zijn toekomst-droom is om limonade te gaan produceren.

Nastya vluchtte naar Nederland

Nastya Vykrova (24) wilde in Oekraïne blijven toen de oorlog begon, maar haar echtgenoot, die de oorlog in Syrië al was ontvlucht, haalde haar over om toch te vertrekken. Ze vestigden zich in Montfort, een klein dorp in Limburg.

Aanvankelijk maakte ze zich vooral zorgen om haar moeder en zus, die in de stad Sumy bleven, waar toen vlakbij werd gevochten. Mijn moeder wilde niet weg.

Ze was bang om het huis te verlaten, te stoppen met haar baan en de katten thuis achter te laten. Ze geloofde niet dat ze na veertig jaar een nieuw leven zou kunnen beginnen, laat staan dat ze een vreemde taal zou kunnen leren.' Maar toen de situatie in de stad steeds ge-

spannener werd, besloot Nastya's moeder te vertrekken. Vrijwilligers haalden hen uit de stad en na drie dagen reizen werd het gezin herenigd in Nederland.

Tegenwoordig werkt Vykrova's moeder in een koekjesfabriek, waar ze stroopwafels inpakt. Haar zus gaat naar de plaatselijke school. Vykrova zelf heeft al verschillende banen gehad: ze heeft gewerkt als kapper op Tomorrowland en plukte als seizoenarbeider appels en peren.

Ze houdt nog steeds een blog bij, waarin ze vluchtelingen vertelt hoe ze het land het beste kunnen verlaten. Ook leert ze de Nederlandse taal, aangezien ze van plan is in Nederland te blijven en hier – net als vroeger in Oekraïne – wil werken als journalist.

Bitterzoete strubbeling

Student international relations en Midden-Oostenstudies Ranwa Alamsi won de El-Hizra literatuurprijs voor Arabische dichters in Nederland. Op 12 oktober treedt ze met andere dichters op tijdens een avond over Arabische poëzie.

DOOR MARK REID
FOTO WASIM AL WATTAR

Gefeliciteerd met de prijs. Hoe voelt het om deze erkenning te krijgen?
'Ik ben blij dat ik gewonnen heb, maar het is wel wat dubbel. Hizra betekent immigratie, en immigratie is voor mij een continue strijd. Dus te horen krijgen dat je een prijs krijgt omdat je goed aan het strubbelen bent is bitterzoet.'

Komt dat gevoel ook terug in je werk?
'Het gedicht waarmee ik won heet "Vakantie", het Nederlandse woord. Ik woon nu een paar jaar in Nederland en ging vorig jaar voor het eerst in een lange tijd naar een Arabischsprekend land, Egypte. Toen ik daarheen vloog, wist ik niet of ik nou terugkeerde of juist wegging uit Nederland.'

'In Egypte kwam ik ook een paar Nederlandse toeristen tegen. Ik dacht de hele tijd dat ze mij ook zouden herkennen, dat ze zouden zien dat ik als het ware ook blauwe ogen had. Dat gevoel inspireerde me om een gedicht te schrijven. 'De terugreis voelde even dubbel als de heenreis. Toen ik terugkwam op Schiphol was er niemand die me opwachtte, maar ik zag in de aankomsthal een groot bord met "Welkom terug" erop. Dat zien deed me veel goed.'

Je studeert Midden-Oostenstudies, praat je ook over poëzie met je studiegenoten?
'Eigenlijk niet. Toen ik naar de universiteit kwam, heb ik mijn artistieke kant een beetje aan de kant gezet. Kunst en wetenschap gaan soms moeilijk samen. Maar later zag ik dat je toch wel wat ruimte kan maken voor kunst in je wetenschappelijke werk als je de methodologie goed hanteert. Nu ik voor mijn scriptie onderzoek doe naar wat een thuis is, raak ik ook geïnspireerd om te dichten.'

Heb je tips voor mensen die Arabische poëzie willen lezen?
'Dat is lastig. Als je geen Arabisch spreekt, ben je helemaal afhankelijk van vertalingen, en wat vertaald wordt, is gebaseerd op wat westerse mensen verwachten van Arabische cultuur. Ze willen bevestigd zien wat ze al weten over de Arabische wereld nadat ze het journaal hebben gekeken. En dan mis je zo veel. Ik kan het ze niet kwalijk nemen, maar ik kan ze wel vertellen dat Arabische literatuur zo veel meer is dan waar ze nu toegang toe hebben, vooral poëzie.'

Arabische / Poëzie / in het Arabisch: De zee, Café Leidse Lente, woensdag 12 oktober, 20:00, toegang gratis

هكذا Zo

هكذا...
أصبح سريري على بعد قارة
صدر أي على بعد سبع ساعات طيران
حزني أي على بعد ألف دمع
أصدقائي على بُعد ملايين الغرباء
وكتبي على بعد خمس لغات أو أكثر...

Zo
kwam mijn bed op een ver continent,
op zeven uur vliegen van mijn moeders schoot,
talloze tranen van mijn vaders verdriet,
op zo veel vreemden afstand van mijn vrienden,
van mijn boeken vijf talen of meer.

هكذا...
دفعتم واحدًا واحدًا للسقوط
لأنجو وحدي
ترك الماء يغمهم، وصررت أجذب باتجاه البعيد
كلما سمعت صرخة أي، أو طفا واحد من كتبي
أدير الرقم وأقول ألو... التت سيء...
أنا يخبر، ألو... وأغلقه، قبل أن أكي

Zo
om alleen te overleven,
wees ik ze één voor één af,
liet ik de golven over hen spoelen
en roeide ik weg.

هكذا
ترك الماء يغمهم
ليصبح الماضي
حوض أسماك
يتحرك خلف الزجاج
لا يحدث صوتًا، لا يثير ضجيجًا
ياكل فئات الدمع
ويعيش...

Als ik mijn moeder hoor roepen,
als een van mijn boeken opduikt,
dan draai ik het nummer en zeg:
hallo... de verbinding is slecht...
met mij gaat 't goed, hallo...
Voordat ik huil, hang ik op.

Zo
laat ik ze zinken
in het verleden.
Ze bewegen als vissen achter glas
zonder geluid, zonder rumoer
leven ze
van mijn flarden.

‘Startersbeurzen voor jonge onderzoekers zijn oneerlijk’

Om de werklast en de competitiedruk onder jonge onderzoekers te verlagen wil de Faculteit Geesteswetenschappen ze startersbeurzen geven. Dat plan kreeg kritiek van de faculteitsraad.

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK

Volgens Ed van de Berg, portefeuillehouder bedrijfsvoering van het faculteitsbestuur, is de werkdruk door de coronacrisis extra opgelopen, nemen de prestatie-eisen toe en blijft het aantal studenten stijgen. En dan is er nog de onderzoeksdruk: ‘Aanvragen worden complexer en competitiever’, aldus Van den Berg, die een presentatie gaf omdat het faculteitsbestuur ‘signalen’ kreeg dat het voor medewerkers niet duidelijk is hoe het bestuur de werkdruk de komende tijd gaat aanpakken.

Er is al een en ander in gang gezet. Zo zijn, na veel discussie in de raad, vorig jaar de programma-normen ingestemd waardoor het aantal vakken wordt teruggedrongen. Maar dat is nog niet genoeg. ‘Er komt de komende jaren veel geld naar de universiteiten, ook naar onze faculteit. Dat helpt om ons fundament te versterken, ruimte te geven aan divers talent en het verlagen van de werkdruk door meer universitair docenten en postdocs in te zetten bij bestaande vakken.’ Een deel van dat rijksbudget is bedoeld voor starters- en stimuleringsbeurzen voor postdocs en universitair docenten. Die moeten leiden tot minder competitiedruk bij beursaanvragen. Raadslid Jan Frans van Dijkhuizen, zelf universitair docent, had echter kritiek op dat plan. ‘Startersbeurzen zijn niet werkdrukverlagend en ook helemaal niet nodig. Sterker, ze zijn een heel groot probleem.’

Volgens hem leidt het tot ‘grote oneerlijkheden’. ‘Het is voor de sfeer niet goed als mensen die hier al vijftien jaar lang werken, moeten zien hoe jonge mensen opeens een beurs krijgen, waar de anderen keihard voor moeten vechten.’

Decaan Mark Rutgers snapte die kritiek en benadrukte dat vanuit het Rijk nog onduidelijk is hoe het geld kan worden besteed: ‘Ik wil jongeren graag wat meer lucht geven in het begin van hun carrière, maar of dit de weg is, is inderdaad de vraag. De middelen zijn niet voldoende om iedereen een beurs te geven, dus wie geef je die wel en wie niet? Ongelijke behandeling creëert ook onvrede en stress.’

‘En verlies van goede docenten’, reageerde raadslid Elizabeth den Boer. ‘Dat moet vermeden worden.’ Rutgers: ‘We willen de middelen heel graag hebben, dus we kunnen er niet zomaar nee tegen zeggen. Het is de vraag hoe we ze zo goed en breed mogelijk kunnen inzetten. Daar wordt landelijk hard aan getrokken.’

Op de kortere termijn wil het faculteitsbestuur op andere manieren lucht brengen, zei Van den Berg. ‘Ik ga de komende maanden met alle opleidingen en instituten uitzoeken wat ze kunnen doen om een betere werkbilans te vinden.’

Download de Mare-app

Thijmen had hier moeten stralen

Tijdens de promotie in het Academiegebouw bleef één plek leeg: die van de plotseling overleden jurist Thijmen Nuninga. Toch stelden zijn naasten prijs op een postume ceremonie. ‘Wij troosten ons met zijn woorden. Die blijven.’

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO MONIQUE SHAW

Twee mannen in rokkostuum lopen samen met de pedel naar het Groot Auditorium in het Academiegebouw. ‘Welkom bij deze promotie’, staat daar op grote televisieschermen. Er is echter iets vreemds aan de hand bij deze plechtigheid: de persoon om wie alles draait, ontbreekt. ‘Recht, plicht... re... me... die’

De stem van paranimf Tim Bleeker (universitair docent milieuaansprakelijkheidsrecht aan de Vrije Universiteit) breekt als hij aan de bomvolle zaal wil gaan vertellen over het proefschrift van zijn goede vriend Thijmen Nuninga, die op 17 februari 2022 op dertigjarige leeftijd plots is overleden. Op de lege plek waar hij zijn dissertatie had moeten verdedigen staat nu een ingelijste foto, genomen toen Nuninga op zijn beurt paranimf was bij de promotie van Bleeker.

In diens ogen staan tranen en na de drie woorden wordt het hem even te veel. De honderden aanwezigen voelen de pijn en houden zich stil. Dan gaat Bleeker verder. ‘Dat is de titel van het proefschrift van Thijmen Nuninga. Het is gelijk ook... een zeer treffende samenvatting van zijn onderzoek... waar ik het komende kwartier over hoop te vertellen... Maar wel pas nadat ik mijn neus heb gesnoten.’ De zaal lacht en Bleeker grijpt een zakdoek. Wat volgt, is een humorvol verhaal over aansprakelijkheidsrecht en hoe zijn vriend daarover dacht. ‘Het manuscript was al unaniem en met veel waardering goedgekeurd door de promotiecommissie’, vertelde broer, psycholoog en paranimf Jasper Nuninga al eerder aan de zaal. ‘Helaas kan hij zijn proefschrift zelf niet verdedigen, maar met hulp van bevriende juristen is het boek inmiddels gepubliceerd.’ Toen bleek dat het mogelijk was om postuum te promo-

veren, wilde de familie dat graag. Het is geen unieke gebeurtenis, maar uiteraard wel zeer zeldzaam, zegt pedel Erick van Zuijlen. Het is de tweede postume promotie die hij in zes jaar in Leiden heeft meegemaakt. ‘Wij willen vandaag zijn inzet en gedrevenheid voor de wetenschap erkennen’, zegt rechtendecaan Joanne van der Leun die de plechtigheid voorziet. ‘En hem de gebruikelijke waardering geven.’

‘Thijmen was een echte jurist. Dat klinkt niet zo bijzonder, maar dat was het wel’, vertelt zijn broer Jasper. ‘Abstracte zaken kon hij met elkaar verbinden en ook goed uitleggen. Zo kon hij zelfs aan mij, een leek, lastige vraagstukken op zo’n heldere manier uitleggen dat ik er enthousiast van werd.’

Na de paranimfen komt de oppositiecommissie aan het woord. ‘Ik had Thijmen hier vandaag graag willen aanspreken als “geachte kandidaat”’, zegt hoogleraar civiel recht Vanessa Mak. ‘Want hij had het verdiend om hier te stralen.’ In plaats van de promovendus aan de tand te voelen, halen de commissieleden herinneringen op aan Nuninga. Hoogleraar burgerlijk recht en burgerlijk procesrecht Bart Krans vertelt over een spetterende discussie die hij met Nuninga had, toen die inmiddels bij advocatenkantoor NautaDutilh in Rotterdam werkte.

‘We hadden een uuringeland, per video, dat scheelt weer reiskosten. Het gesprek werd veel langer omdat we ook heel even het wel en wee op de Nederlandse voetbalvelden bespraken.’ Krans vroeg Nuninga waarom hij het onderzoek niet breder had getrokken. ‘Maar ik zag de opwindende aan de an-

dere kant van het scherm al toenemen. Ik was nog niet uitgesproken of hij riep: “Nee joh!” Daar moesten we allebei om lachen.’ Als Krans in datzelfde gesprek een bedenking uitspreekt, krijgt hij een onverwacht antwoord: ‘Fuck!’ Niet veel later maakt Van Zuijlen met de woorden ‘hora est’ een einde aan de verdediging die geen verdediging was.

Nadat promotor en emeritus hoogleraar burgerlijk recht Jaap Hijma de bul aan de ouders en partner van Nuninga heeft uitgereikt, begint tweede promotor Willem van Boom aan een lofrede. ‘Vandaag vieren we de bijdrage van Thijmen Nuninga aan het privaatrecht, een feestje dus, al zou je dat misschien niet zeggen’, zegt de hoogleraar die begin dit jaar Leiden verruilde voor Nijmegen.

‘Dit is niet het soort feestje waar op de tafels wordt gedand, de drank rijkelijk vloeit en je de volgende ochtend niet meer precies weet wat je hebt gedaan. Zoals het memorabele kerstfeest van de afdeling burgerlijk recht in 2019 waar Thijmen op het eind van de avond zijn jas en sleutels niet meer kon lokaliseren. Die nacht sliep hij bij een collega op de bank en de volgende dag moest hij zijn ov-fiets zonder sleutels naar het station vervoeren.’ De ceremonie van vandaag is echter ‘een feest van de wetenschap’, aldus Van Boom. ‘Een feest dat verbindt. De promotores hebben geen moment getwijfeld aan zijn proefschrift, ook niet toen Thijmen zelf twijfel toonde. Als we met z’n drieën hadden gesproken gingen we altijd op een hoger niveau uiteen. Van begrip... maar ook wel van verwarring. Dat laatste was niet erg, want Thijmen was in staat om uit verwarring orde te scheppen.’ Als docent toonde Nuninga zijn sociale kant. ‘Hij liet col-

lega’s kennismaken met een echte stad, en met echt voetbal. Studenten die in de problemen zaten, konden bij hem op een luisterend oor rekenen. Docenten die zich laatdunkend uitlieten over studenten, werden onmiddellijk terechtgewezen.’ Verder hield hij pleidooien voor het eten van tomaten en wortels bij de lunch. ‘Vergis u niet, daar kon hij heel lang over orenen.’

Maar dit is een lofrede, geen heiligverklaring, stelt Van Boom. ‘Ik zal ook wat minder goede eigenschappen van Thijmen noemen. Zijn gebreken waardering voor *cheesy* jaarentachtmuziek en zijn iets te grote waardering voor De Jeugd van Tegenwoordig, bijvoorbeeld. Niemand is zonder zonden.’

De luchtigheid maakt weer plaats voor ernst. ‘Ik sluit nu af met het verzoek om na het laudatio te applausseren. Niet voor mij.’ Van Boom laat een stilte vallen. ‘Maar voor onze promotus (Nuninga is dan al gepromoveerd, red.). Wij vakgenoten troosten ons met zijn woorden. Die woorden blijven. En het zijn juist die woorden die voor ons als vakgenoten waarborgen dat hij niet zomaar in de zoete nacht verdwijnt, maar dat hij oplicht en vlamt wanneer wij zijn woorden proeven en waar nodig met tegenspraak eer bewijzen.’

Van Zuijlen: ‘Gaat u staan en klappen.’ Er klinkt een applaus als na een zinderende uitvoering van een muziekstuk.

Thijmen Nuninga, *Recht, plicht, remedie, of de belofte van de norm*. Wolters Kluwer, 268 pgs, €65 (promotie was donderdag 22 september)

Paranimfen Tim Bleeker (links) en Jasper Nuninga, op de tafel een foto van Thijmen Nuninga.

De diepte in, maar ook geschikt bij burenruzies

Het proefschrift van Thijmen Nuninga gaat ‘de diepte in, maar je kunt er ook burenruzies mee beslechten’, zei paranimf Bleeker tijdens het zogeheten ‘lekenpraatje’.

De inhoud verduidelijkt hij aan de hand van defecte grasmaaiers, gedoe rond het auteursrecht op meubelontwerpen en het uitmelken van wanhopige studenten. ‘Stel: ik heb een huurwoning én een plan om gillend rijk te worden. Ik trek bij mijn ouders in en verhuur de woning aan een stel studenten, met forse winst natuurlijk. Dat is uiteraard in strijd met het huurcontract. Er is sprake van onrecht.’ Die constatering is echter pas het begin, vervolgt hij. ‘De rechter moet bepalen welke remedie moet worden verbonden aan de normschending. Volgens Thijmen zijn recht en remedie gaandeweg losgekoppeld geraakt. Daardoor is niet altijd duidelijk welke remedie passend is om het onrecht te herstellen. Privaatrechtelijke remedies worden vaak gezien als instrumenten om bepaalde economische of maatschappelijke doelen te bewerkstelligen. Thijmen zet daar een interne benadering tegenover: volgens hem moet de remedie eerst en vooral recht doen aan de verhouding tussen eiser en gedaagde. Hij ziet de remedie als een instrument om rechten en plichten met elkaar in overeenstemming te brengen.’

Wat precies de uitkomst zou zijn in de zaak van de onderhurende studenten hangt af van de omstandigheden en de afspraken in het huurcontract. ‘In een concreet geval zou de theorie van Thijmen wel kunnen helpen bij de keuze voor remedies. Het legitimeert bijvoorbeeld de vordering van winstafdracht naast de vergoeding van schade. Ook helpt het bij de nadere invulling van de remedies, bijvoorbeeld het vaststellen van welke schadeposten in aanmerking voor vergoeding komen.’

MARETJES

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van 4.500 euro te boven gaan.

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord, basisonderwijs**, 3 leerlingen groep, 4 t/m 8. Voortgezet onderwijs: *Engels, mens en maatschappij, vmbo basis/kader klas 3. *Wiskunde, Engels, brugklas havo, vwo. *Rekenen, mbo, 3F. *Nederlands, natuurkunde, 2 vmbo. *Nederlands, brugklas havo. *Wiskunde A, 4 havo. *Wiskunde, brugklas vmbo-tl/havo. **Leiden-Zuid**, *3 leerlingen basisonderwijs, van wie één met dyslexie, hulp gevraagd bij huiswerk. *Ook hulp gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week.

Onderwijswinkel Arubapad 2 (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekooen@owwleiden.nl.

FOR FREE! On www.english-dutch.com you find over **8000 words that are (almost) the same in English and Dutch**. Discover how easy it can become to speak Dutch with the Dutchies.

GRATIS! NEW! BIG FUN! voor buitenlandse studenten en ex-pats: op www.english-dutch.com staan **8000 woorden die (bijna) gelijk zijn in het Engels en het Nederlands**. Zeg het voort!

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi- commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. btw voor elke vijftiendertig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet b.v., postbus 20, 2040 AA Zandvoort, telefoon 023-571 47 45. E-mail: Zandvoort@bureauvanvliet.com

COLOFON

Mare: Rapenburg 38, 2311 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
Website mareonline.nl
Twitter @weekbladmare
Instagram @weekbladmare
Facebook: Leids Universitair Weekblad Mare
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 10.000

Hoofredactie: Frank Provoost
frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie: Vincent Bongers
vbongers@mare.leidenuniv.nl
Anoushka Kloosterman
a.s.kloosterman@mare.leidenuniv.nl

Sebastiaan van Loosbroek
s.pvan.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Mark Reid
m.a.reid@mare.leidenuniv.nl
Susan Wichgers
s.wichgers@mare.leidenuniv.nl
Emiel Beinema (stagiair)
e.s.beinema@mare.leidenuniv.nl

Medewerkers: Pim Balx | Remco Breuker | Omar Ghaly | Olaf Leeuwis | Oscar van Putten | Maia de Quay

Art direction en vormgeving: Marcel van den Berg, joostmarcellis.nl
Fotografie: Taco van der Eb | Marc de Haan
Illustraties: Bas van der Schot | Bandirah | Silas.nl

Drukwerk: Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk

Advertenties: Bureau van Vliet b.v. Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem
Telefoon 023 - 571 47 45 |
E-mail sales@bureauvanvliet.com
<https://bureauvanvliet.com/>
advertentie/Weekblad

Redactieraad: Kutsal Yesilkagit (voorzitter) | Frank Israel (vice-voorzitter) | Alexander Pleijter (secretaris) | Willem van der Does | Annemarie Drahmann | Nour Eldin Emara | Zoë van Litsenburg | Roel van Niekerk | Frank Rensen | Marten Jesse Pot | Hermelijn Smits

LAMME LEIDSE MEMES

CULTUUR

Moe was het codewoord voor dronken

De Leidse student Daniël de Jonge legt met zijn autobiografische film *Moe* een jeugd bloot die is getekend door een drankzuchtige moeder en ruziënde ouders. 'Het was een ontzettende bevrijding toen ik uit huis ging.'

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK

Als kind bedacht Daniël de Jonge (24, vierdejaars film- en literatuurwetenschap) al verhalen, die hij naspeelde met vriendjes. In zijn puberteit kwam daar de liefde voor film bij. 'Het mooie aan film is dat je je verhaal zowel visueel als met audio kan vertellen. Ik kan er meer in kwijt dan in alleen tekst.' Hij wilde toegelaten worden tot de Filmacademie in Amsterdam, maar viel net buiten de boot. 'Toen heb ik voor de theoretische kant gekozen, film- en literatuurwetenschap in Leiden. Maar ik doe deze studie niet om theoreticus te worden.' De twintig minuten durende film *Moe* is zijn debuut.

Daarvoor zocht hij, samen met regisseur Matt Mazereeuw, eigenhandig naar financiering, locaties en filmapparatuur. 'Voor het geld bij elkaar krijgen was een behoorlijke klus', zegt De Jonge. 'We hebben veel afwijzingen gekregen, maar onder meer de gemeente Leiden, gemeente Oegstgeest en het crowdfundingplatform Voordekunst hebben ons gesubsidieerd.' Ook werden voor de opnames café De Roze Beurs in Leiden en een woonhuis in Oegstgeest ter beschikking gesteld. 'De filmapparatuur hebben we gehuurd van een bedrijf in Amsterdam en de acteurs hebben het op vrijwillige basis gedaan.' Hoeveel de film geeft gekost, zegt hij liever niet. Maar het heeft al wel selecties opgeleverd voor twee filmfestivals: het The Hague Global Cinema Festival en het Europe Filmfestival UK.

Waar gaat Moe over?

'Het is een *coming of age*-verhaal gebaseerd op mijn eigen jeugd. Het gaat over een jongen, Ro-

bin, met moeilijke ouders. Zijn moeder is alcoholist, zijn vader is emotioneel afwezig en weet niet hoe hij met de thuissituatie moet omgaan. 'Het verhaal begint als Robin ongeveer tien jaar is. Hij voelt veel verantwoordelijkheid om de problemen thuis op te lossen en de situatie te sussen. In zijn puberteit durft hij zich iets meer uit te spreken tegen zijn ouders over hun ruzies en gedrag. Nog later, als hij zijn volwassenheid aan het vinden is, moet hij afstand nemen van zijn thuissituatie. Maar de vraag is of hij dat op een gezonde manier doet.'

Hij neemt het alcoholmisbruik van zijn moeder over.

'Dat zie je vaak gebeuren, dat kinderen proberen te *copen* wat hun ouders doen. Ik probeer dat te doorbreken door er bewust op te letten dat ik me niet vervelend ga gedragen als ik dronken ben. Ik drink ook nooit meer dan twee dagen achter elkaar.'

'Als mijn moeder gedronken had, zei ze dat ze moe was. "Moe" was thuis het codewoord voor dronken. Als ik zag dat het weer de verkeerde kant op ging, vroeg ik haar: "Mama, ben je moe?" Als ze ja zei, wist ik hoe laat het was. Om de rust te bewaren praatte ik met haar mee. Dan zei ik: "Ik ben ook moe, zullen we maar gaan slapen?" 'Deze situatie bestond al zolang ik me kan herinneren. Ik schaamde me heel erg voor wat er thuis gebeurde. Het had effect op mijn sociale leven, ik durfde niet vaak vriendjes mee naar huis te nemen want je wist nooit hoe je het aantrof.'

Dat zit ook in de film: Robin neemt twee

vrienden mee naar huis, maar hoort geruzie achter de voordeur, bedenkt een smoes en stuurt zijn vrienden weg. Waarom ging je niet mee naar het huis van een van je vrienden maar besloot je de ruzie te trotseren?

'Ik was bang dat het zou escaleren, dus ik wilde aanwezig zijn om te kunnen ingrijpen. Zeker in mijn puberteit, toen ik fysiek sterker was en ze uit elkaar kon houden als dat nodig was. Ik voelde me verantwoordelijk. En als je eenmaal weet dat ze ruzie maken, kun je ook niet meer lekker bij andere vrienden thuis gaan zitten. 'De hele situatie zorgde ervoor dat ik moeite had mijn plek te vinden en mensen te vertrouwen. Het was een ontzettende bevrijding toen ik het huis uit ging om te studeren.'

Dat het over je eigen jeugd gaat, maakte dat het makkelijker of moeilijker om deze film te maken?

'Ik heb de eerste versie in twee nachten geschreven. Ik moest die vervelende jeugdervaringen van me afschrijven alsof het een therapeutische oefening was. Dat resulteerde in een script van achttien bladzijden. Toen heb ik het laten lezen aan goede vriend en studiegenoot Matt. Hij zei dat hij had gehuild bij het lezen en dat hij de film graag wilde regisseren. 'Hij heeft een vergelijkbare situatie met zijn ouders gehad. We hebben elkaar gevonden in onze gedeelde ervaringen.

'Mijn vader is inmiddels overleden. Mijn moeder heb ik onlangs nog gesproken, nadat ik haar vijf jaar niet meer had gezien. 'Ze is een wat oudere, verwarde vrouw geworden,

maar verder is ze niet veel veranderd. Ze is nog steeds alcoholist, maar heeft geen professionele therapie. Ik geloof dat ze wel onder begeleiding van de gemeente staat. Ze heeft namelijk vaak moeilijkheden gehad met de politie, omdat ze bijvoorbeeld dronken achter het stuur zat.'

Had je de film graag aan je ouders willen laten zien?

'Ik wil graag dat mijn ouders trots op me zijn en had ze graag laten zien wat ik heb gemaakt. Maar het zou ook pijnlijk voor ze zijn geweest om te zien hoe ik mijn jeugd heb ervaren. Ergens hoop ik dat mijn moeder hem nog een keer ziet, dat ze beseft wat haar gedrag heeft gedaan. Ik heb haar dat wel eens gezegd, maar het komt niet binnen. Ze geeft altijd anderen de schuld.'

Jouw verhaal staat niet op zichzelf. Volgens organisatie Het Vergeten Kind zijn er in Nederland ruim 100.000 kinderen die in een onveilige thuissituatie opgroeien. Geeft dat de film volgens jou extra zeggingskracht?

'Ik heb deze film niet gemaakt met het idee de maatschappij te verbeteren. Maar het is inderdaad fascinerend hoe veel dit voorkomt. Het laat me ook iets minder eenzaam voelen. Dat deze film mensen kan raken die iets vergelijkbaars hebben meegemaakt, en dat ook een stukje van hun verhaal wordt verteld, dat vind ik mooi.'

Moe is te zien via YouTube (zoekterm: MOE SHORT FILM)

‘Ik heb mijn studieschuld al terugverdiend’

DOOR OSCAR VAN PUTTEN
FOTO MARC DE HAAN

Hoe ben je begonnen met zonnepanelen verkopen?

‘Ik kocht op Marktplaats een paar tweedehands zonnepanelen en ging ermee knutselen. Toen stelde mijn vader voor om die door te verkopen. Het begon met kleine hoeveelheden, maar het werden er steeds meer. Op een gegeven moment heb ik me ingeschreven bij groothandels: nu koop ik daar zonnepanelen in en verkoop die door aan mijn klanten. ‘Mijn vader heeft mij enorm geholpen. Hij verkocht vroeger tweedehands auto’s en weet dus veel van ondernemen. We hebben een redelijk bedrag geleend en in mijn bedrijf Solar Market gestopt, zodat ik grotere inkoop kan doen waar-

mee ik meer winst zou maken. Inmiddels heb ik genoeg verdiend om mijn studieschuld terug te betalen.’

Loop je geen groot risico?

‘Als ondernemer zul je sowieso risico’s moeten nemen. 99 procent van de tijd werken zonnepanelen goed, maar defecte panelen kunnen voor veel hoofdpijn zorgen. Ooit kocht ik een partij panelen die niet deed wat er geadverteerd werd, die kon ik niet meer doorverkopen. Dat was een harde klap.’

Toch ben je er enthousiast over.

‘Ik ben mijn eigen baas, dus het werk is superflexibel. Ik hoef hier niet full-

time aan te zitten: ik bepaal wanneer ik werk en met welk tempo. Daarnaast: klanten hebben het beste met je voor. Ze doen niet moeilijk, want zonnepanelen leveren hen ook iets op. Dat motiveert mij om door te gaan ondanks alle tegenslagen.’

Hoe komen de zonnepanelen op het dak terecht?

‘Vroeger bracht ik ze zelf langs bij de klant, maar daar was ik veel tijd aan kwijt. Nu doen groothandels dat voor me. Soms verkoop ik ze aan installateurs, maar zolang iemand een beetje handig is, kan die ze gerust zelf installeren. Toen ik twintig was, heb ik zelf ook zonnepanelen op het dak van mijn ouders geplaatst.’

Wil je na je studie hiermee doorgaan?

‘Die beslissing stel ik nog even uit: ik ben nu bezig met mijn scriptie, daarna ga ik wat businessvakken volgen. Ik wil dit nog niet fulltime doen, want de markt is erg instabiel. In coronatijd waren zonnepanelen heel goedkoop, afgelopen jaar waren er juist enorme tekorten. Als ik nu een offerte geef, kan ik er een maand later al niet meer aan voldoen. ‘Daarnaast: nu zijn panelen lucratief, want je kunt stroom terugleveren aan het elektriciteitsnet en die stroom afstrepen tegen je eigen verbruik. In België is die regeling weggefallen, waardoor de hele markt is ingestort. Dat kan zo in Nederland gebeuren, en dat zou mijn verkoop aanzienlijk schaden.’

COLUMN | OMAR GHALY

Gezocht: investeerders voor mijn doodstille droomcafé

In mijn vrije tijd mag ik graag in goed gezelschap op een terras zitten om te lezen. Koffietje op tafel, boek in de hand. Het is een van de grote geneugten van de zomer.

Helaas komt aan iedere zomer – ondanks de aanhoudende klimaatverandering en het ons voorspelde mediterrane klimaat in de lage landen – een einde. Nu moet ik uitwijken naar de binnenkant van alle cafés en kroegen waar ik op het terras graag lees, en ik kan u vertellen dat ik dit zeker geen vooruitgang vind. Binnen is een muziekje of een joviale ploeg achter de toog bijna onvermijdelijk. Erger nog, er zijn geen cafés met lekkere fauteuils.

Nu ging ik laatst met een goede vriendin op expeditie door de binnenstad. Ergens moet toch wel een café te vinden zijn in deze universiteitsstad waar

je kan zitten met een boek of voor een gesprek op hoog niveau? We zaten ernaast, dat hebben we in Leiden niet.

Daarom besloten wij ons eigen café te beginnen. Een café dat zich kan meten met de voornaamste Weense salons.

We hebben een paar eisen geformuleerd waaraan ons gedroomde café moet voldoen: allereerst moet het meubilair niet te modern zijn. Geen zwarte tafels of strakke lijnen. Ik wil antieke tafels met barokke tierelantijnen, grote zetels waarin je kan verzinken en schilderijen aan de muren.

Muziek is strikt verboden en iedere klant die boven een volume van 83 decibel praat wordt vriendelijk de deur gewezen. Daarnaast bouwen we achter de toog een aantal kastjes waar onze klandizie hun telefoons in kan bewaren.

Lezen vereist concentratie en telefoons zijn niets anders dan oppervlakkige afleidingen. Uiteraard zijn er ook geen televisieschermen. Voetbal kijk je maar in een van de vele sportcafés die we hier hebben.

Dan de koffie. Die moet van topkwaliteit zijn. Als je in deze tijd zonder

blikken of blozen drie euro neer moet tellen voor een cappuccino – uiteraard alleen te serveren vóór de lunch – kan die maar beter goed smaken. De Sachertorte importeren wij direct uit Oostenrijk.

Idealiter zouden wij in ons café ook een gedegen bibliotheek aanleggen met antiquarische edities van de grote werken. Daarnaast moet er een ruime selectie zijn uit de vaderlandse dag- en weekbladen. Ook de internationale media moeten ruimschoots aan bod komen: van *The Times Literary Supplement* tot *The Paris Review*, van *Le Monde* tot de *Corriere della Sera*. Ook over de locatie van ons pand hebben we nagedacht. Het lijkt me evident dat de Stevenshof of de Kooi niet in aanmerking komen.

Alles aan het Rapenburg of de Nieuwe Rijn valt af, daar komen te veel mensen die gewoon gezellig willen drinken. Idealiter vestigen wij ons in een intiem straatje bij de Pieterskerk waar alleen de fijnproevers ons weten te vinden.

Zoals u ziet staat onze businesscase als een huis. Nu zoeken wij alleen nog investeerders, een pand, leveranciers, personeel en klanten.

Mocht u nu willen instappen in dit project – een buitenkansje! – weet u me te vinden.

‘Ik wil antieke kroegtafels met barokke tierelantijnen en grote zetels waarin je kan verzinken’